

משרד המשפטים
האפוטרופוס הכללי והכונס הרשמי

שם הנוהל	נוהל בעניין מינוי תומך החלטות על ידי בית המשפט
תאריך פרסום	26 ביוני 2018

נוהל בעניין מינוי תומך החלטות על ידי בית המשפט

הקדמה

סעיף 67ב לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962 קובע:

67ב. (א) תפקידיו של תומך בקבלת החלטות יהיו אלה, כולם או חלקם –

- (1) לסייע לאדם לקבל מידע מכל גוף;
  - (2) לסייע לאדם בהבנת המידע הנדרש לו לשם קבלת החלטות, לרבות החלופות האפשריות והשלכותיהן ולהסביר לו את כל אלה בשפה פשוטה וברורה המובנת לו ותוך שימוש באמצעי עזר שברשותו ובכל דרך אפשרית הסבירה בנסיבות העניין;
  - (3) לסייע לאדם במימוש החלטותיו ובמיצוי זכויותיו, לרבות סיוע בביטוי החלטותיו כלפי צדדים שלישיים, בהיקף ובדרך שתיקבע בתקנות לפי סעיף קטן (ו).
- (ב) לשם ביצוע תפקידיו, סמכויותיו של תומך בקבלת החלטות יהיו אלה, כולן או חלקן:
- (1) לפנות לכל גורם ולקבל מידע בשמו של האדם;
  - (2) לסייע לאדם בביטוי רצונותיו והחלטותיו כלפי צדדים שלישיים;
  - (3) לבצע בשם האדם ולבקשתו, פעולות לשם מימוש החלטותיו ומיצוי זכויותיו, בהיקף ובדרך שתיקבע בתקנות.
- (ג) תומך בקבלת החלטות לא יקבל החלטות בשמו של האדם שהוא מסייע לו.
- (ד) בית המשפט רשאי למנות תומך בקבלת החלטות לבגיר, שיכול עם קבלת תמיכה לקבל החלטות בקשר לענייניו בעצמו.
- (ה) מינה בית המשפט תומך בקבלת החלטות לאדם, יפרט בהחלטתו את העניינים שלגביהם ישמש כתומך בקבלת החלטות ויקבע את תקופת המינוי, ויקבע את תפקידיו וסמכויותיו כאמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ב), כולם או חלקם.
- (ו) השר, בהסכמת שר הרווחה והשירותים החברתיים ושר האוצר ובהתייעצות עם שר הבריאות, ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לקבוע הוראות נוספות לעניין תפקידיו וסמכויותיו של תומך בקבלת החלטות, וכן רשאי הוא לקבוע הוראות נוספות לעניין תומך בקבלת

החלטות, לרבות בעניינים אלה :

- (1) מי רשאי להתמנות לתומך בקבלת החלטות ;
  - (2) ההכשרה הנדרשת מתומך בקבלת החלטות ;
  - (3) חובותיו, אחריותו ודרכי פעולתו של תומך בקבלת החלטות ;
  - (4) הוראות בנוגע למצבים המצדיקים בחינה מחדש של המינוי, לרבות בחינת חלופות אחרות ;
  - (5) קביעת האפשרות של אדם בעל כשירות, כמשמעותו בפרק שני¹, למנות תומך בקבלת החלטות בדרך שבה נערך ייפוי כוח מתמשך ולהחיל לעניין זה הוראות החלות על ייפוי כוח מתמשך בשינויים שיקבע ;
  - (6) כללים בדבר ביטול ופקיעה של צו מינוי.
- (ז) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מהוראות סעיף 68 לחוק".

פרק ראשון: כללי

מטרה

1. נוהל זה מטרתו להסדיר ולהבהיר את הליך המינוי של תומך החלטות, התנאים למינויו, סמכויותיו, אחריותו ודרך ביצוע תפקידו, על מנת לאפשר לכל הגורמים הנוגעים בדבר להתנהל באופן יעיל ומסודר, עד להתקנת תקנות קבועות מכוח סעיף 67 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962.

הגדרות

2. בנוהל זה -

"בית המשפט" - בית המשפט המוסמך לפי החוק ;

"החוק" - חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962 ;

"הכשרה מוכרת" - תכנית הכשרה לתומכי החלטה מקצועיים שהוכרה על ידי שר המשפטים או מי שהוא הסמיך לכך ;

"חוק השליחות" - חוק השליחות, התשכ"ה-1965 ;

"חוק זכויות החולה" - חוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996 ;

"מקבל החלטות" - אדם שמונה לו תומך בקבלת החלטות בהתאם להוראות סעיף 67 לחוק ;

"תומך החלטות" או "תומך" - אדם שמונה כתומך בקבלת החלטות בהתאם להוראות סעיף 67 לחוק, לרבות תומך החלטות מתנדב או מקצועי ;

"תומך החלטות לקרוב" - אדם המשמש תומך החלטות לקרוב משפחתו, או לידיד קרוב, ושאינו משמש כתומך החלטות ליותר משלושה אנשים ;

"תומך החלטות מקצועי" - אדם המשמש תומך החלטות בתשלום ;

"תומך החלטות מתנדב" - אדם המשמש תומך החלטות למי שאינו קרוב משפחתו או שאין לו היכרות מוקדמת עמו, המציע שירות זה ללא תשלום, ושאינו משמש כתומך החלטות ליותר משלושה אנשים.

פרק שני: תנאים למינוי תומך החלטות

למי ניתן למנות תומך החלטות

3. ניתן למנות תומך החלטות לאדם בגיר, שיכול לקבל החלטות בקשר לענייניו בעצמו עם קבלת תמיכה, ובלבד שמתקיימים בו כל אלה:

- (1) הוא יכול לבטא את רצונו, לרבות בהינתן התאמות לפי חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998;
- (2) הוא מסכים שימונה לו תומך החלטות.

מי ראוי להתמנות כתומך החלטות

4. (א) ראוי להתמנות כתומך החלטות אדם יחיד שהוא בגיר, המתגורר כדין ובדרך קבע בישראל, ושמתיקיימים לגביו כל אלה:

- (1) מקבל ההחלטות מעוניין במינויו;
  - (2) הוא נתן הסכמתו לשמש כתומך החלטות לתקופה ממושכת או לעניין מסוים;
  - (3) לא מונה לו אפוטרופוס או לא נכנס לתוקף ייפוי כוח מתמשך בעניינו, כל עוד המינויים כאמור בתוקף, אלא אם הורה בית המשפט אחרת;
  - (4) הוא אינו מצוי בניגוד עניינים או ביחסי תלות עם מקבל ההחלטות, שעשויים לדעת בית המשפט לפגוע פגיעה של ממש במתן התמיכה;
  - (5) הוא אינו משמש כאפוטרופוס מקצועי או מועסק על ידי תאגיד אפוטרופסות.
- (ב) התבקש מינוי של מקבל החלטות לתפקיד תומך החלטות של אדם אחר, באותם עניינים בהם מונה למקבל ההחלטות תומך, יובא הדבר לידיעת בית המשפט בבקשת המינוי.

תומך החלטות מתנדב

5. ראוי להתמנות כתומך החלטות מתנדב אדם שהתקיימו לגביו הוראות סעיף 4, ואשר עבר בהצלחה הכשרה בהתאם להוראות סעיף 7.

תומך החלטות מקצועי

6. (א) ראוי להתמנות כתומך החלטות מקצועי אדם שמתקיימים לגביו התנאים המפורטים בסעיף 4 ובנוסף כל אלה:

- (1) הוא בעל ניסיון מקצועי או ניסיון חיים המתאימים לנושאים בהם נדרשת התמיכה;
  - (2) הוא סיים בהצלחה הכשרה מוכרת בהתאם להוראות סעיף 7;
  - (3) הוא נכלל במאגר תומכי החלטות מקצועיים כאמור בסעיף קטן (ב),
  - (4) הוא אינו משמש כתומך החלטות של למעלה מחמישה עשר אנשים.
- (ב) האפוטרופוס הכללי ירשום וינהל מאגר תומכי החלטות מקצועיים, שיתקיים בהם האמור בסעיף זה, אשר יהיה פתוח לעיון הציבור; אדם שסיים בהצלחה את קורס ההכשרה לתומכי החלטות מקצועיים, ראוי להיכלל במאגר האמור.
- (ג) האפוטרופוס הכללי ראוי לגרוע מהמאגר האמור בסעיף קטן (ב) תומך החלטות מקצועי לאחר שנתן לו הזדמנות להשמיע טענותיו בעניין, אם מצא כי התקיימו נסיבות שבשלן הוא אינו מתאים לשמש תומך החלטות מקצועי.
- (ד) לגבי תומך החלטות לעניינים רכושיים, מתקיימים בו שני אלה:

(1) הוא לא הוכרז פושט רגל לפי פקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], התש"ס-1980, ולא ניתן לו הפטר;

(2) הוא אינו לקוח מוגבל חמור כמשמעותו בסעיף 3 לחוק שיקים ללא כיסוי, התשמ"א-1981.

הכשרה לתומך החלטות מתנדב או מקצועי

7. (א) לא ימונה תומך החלטות מתנדב או מקצועי לפי סעיף זה אלא אם עבר את ההכשרות האמורות בסעיף זה לפי העניין.

(ב) אדם המעוניין לשמש כתומך החלטות מתנדב ישתתף בתוכנית הכשרה בהיקף של כ-15 שעות (להלן - "תכנית הכשרה מקוצרת") שתיערך מעת לעת על ידי האפוטרופוס הכללי או מי מטעמו.

(ג) אדם המעוניין לשמש כתומך החלטות מקצועי ישתתף בתוכנית הכשרה מטעם משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים בהיקף של 60 שעות לפחות, אשר תכלול, בין היתר, את הנושאים הבאים:

- (1) תפיסות חברתיות בנוגע לשילוב אנשים עם מוגבלות בחברה;
- (2) זכויות של אנשים עם מוגבלות ואנשים בזקנה;
- (3) תפקידו של תומך החלטות, לרבות היבטים משפטיים ואתיים;
- (4) דרכי ביצוע התפקיד של תומך החלטות;
- (5) הנגשה ודרכי תקשורת המותאמות לאנשים עם מוגבלות;
- (6) מידע ושירותים לאנשים עם מוגבלויות ולאנשים בזקנה, לרבות היכרות עם רשויות ומוסדות הנוגעים בדבר.

פרק שלישי: הליך מינוי תומך החלטות

פגישת מידע

8. (א) טרם הגשת בקשה למינוי תומך החלטות, על מבקש המינוי ועל תומך ההחלטות המבוקש, אם ישנו, להשתתף בפגישת מידע שתיערך על ידי האפוטרופוס הכללי; על הפגישה להיערך בתוך 45 ימים מיום פניית מבקש המינוי או מי מטעמו לקיומה.

(ב) בפגישה יימסר מידע, בין היתר, בעניינים הבאים:

- (1) עניינים בהם נדרשת תמיכה;
- (2) תפקידו של תומך ההחלטות;
- (3) סמכויותיו של תומך ההחלטות ומעמדו מול מקבל ההחלטות ומול צדדים שלישיים;
- (4) האחריות המוטלת על כל אחד מהצדדים;
- (5) ההכשרה והליווי שיינתנו לצדדים, בהתאם להוראות סעיפים 7 ו-9.

פגישת תיאום לתומך החלטות קרוב

9. בתכוף לאחר מינויו, תומך החלטות לקרוב ישתתף בפגישת תיאום שתיערך על ידי האפוטרופוס הכללי או נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, או על ידי מי שהוסמך לכך מטעמם, בנוכחות מקבל ההחלטות ככל שנוכחותו מתאפשרת.

ייעוץ והנחיה לתומכי החלטות ולמקבלי החלטות

10. תומכי ההחלטות ומקבלי ההחלטות יהיו זכאים לקבל ייעוץ והנחיה בתקופת התמיכה באמצעות האפטרופוס הכללי או נציגו.

פרק רביעי: ביצוע תפקידו של תומך ההחלטות

תפקידו של תומך ההחלטות

11. (א) תפקידו של תומך ההחלטות כאמור בסעיף 67 לחוק, כולם או חלקם, יהיו בהתאם לאמור בצו המינוי ולהוראות נוהל זה.
- (ב) תומך החלטות יבצע את תפקידו בעצמו ולא ימנה אחרים לבצעו במקומו.
- (ג) על תומך ההחלטות לשתף את מקבל ההחלטות אם בכוונתו לפנות לגורם מסוים לקבלת מידע ולוודא כי מקבל ההחלטות אינו מתנגד לכך.
- (ד) התומך רשאי להיות נוכח בכל הליך, דיון או פגישה שמקבל ההחלטות משתתף בהם, אם מקבל ההחלטות מעוניין בכך, ובכפוף לכל דין; נוכחותו של תומך בעניינים רפואיים כפופה להוראות סעיף 6א לחוק זכויות החולה.

סמכויות תומך ההחלטות במימוש החלטות

12. (א) תומך החלטות לא יבצע פעולות משפטיות, לרבות חתימה על מסמכים, למימוש החלטותיו של מקבל ההחלטות, אלא אם כן מקבל ההחלטות ביקש ממנו לעשות כן לעניין מסוים מראש ובכתב או בדרך מתועדת אחרת, או שתומך ההחלטות הוסמך לביצוע אותן פעולות על ידי בית המשפט.
- (ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), תומך החלטות לא יהיה מוסמך לבצע בשם מקבל ההחלטות פעולה שלפי מהותה או לפי דין יש לבצעה באופן אישי, לרבות פעולות אלה:

- (1) המרת דת;
  - (2) קבלת החלטות או ביצוע פעולות שהיה מוסמך מקבל ההחלטות לעשות בשמו של אדם אחר או מתוקף היותו הורה או אפטרופוס;
  - (3) מתן הסכמה למסירת ילד לאימוץ;
  - (4) השתתפות בבחירות;
  - (5) כל פעולה או הבעת רצון שמטופל, מיופה כוחו או אפטרופוסו רשאים או מוסמכים לבצע או להביע, לפי חוק החולה הנוטה למות, התשס"ו-2005;
  - (6) עריכת צוואה, קביעת מוטבים לגבי סכומים שיש לשלם עקב מותו של אדם לפי סעיף 147 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965, וכן עריכת ייפוי כוח מתמשך, הנחיות מקדימות לצורך מינוי אפטרופוס ומסמך הבעת רצון, כהגדרתם בחוק;
  - (7) מתן הסכמה מדעת לטיפול רפואי.
- (ג) על אף האמור בסעיף קטן (א) תומך החלטות לא יבצע פעולות משפטיות למימוש החלטותיו של מקבל ההחלטות בעניינים אלה, אלא באישור בית המשפט:
- (1) העברה, שעבוד, חלוקה או חיסול של יחידה משקית בחקלאות, בתעשייה, במלאכה או במסחר, או של דירה;
  - (2) עסקה במקרקעין, למעט השכרה של נכס לתקופה שאינה עולה על חמש שנים שהוראות חוק הגנת הדייר [נוסח משולב], התשל"ב-1972, לא חלות עליה;

- (3) המחאה או שעבוד של זכות לקבלת זכות במקרקעין ;
- (4) השכרה שהוראות חוק הגנת הדייר [נוסח משולב], התשל"ב-1972, חלות עליה ;
- (5) הסתלקות מחלק או ממנה בעיזבון, או העברה או שעבוד של חלק או מנה בעיזבון ;
- (6) מתן תרומה בסכום העולה על גובה ההכנסה החודשית הממוצעת של מקבל ההחלטות ;
- (7) מתן מתנה שאינה נהוגה בנסיבות העניין, ואם ניתנה הסמכה מפורשת – בסכום העולה על גובה ההכנסה החודשית הממוצעת של מקבל ההחלטות ;
- (8) פעולה משפטית אחרת, ובכלל זה כמה פעולות הקשורות בעסקה אחת, ששווין עולה על 20,000 שקלים חדשים ;
- (9) משיכת כספים מקופת גמל בניגוד להוראות לפי סעיף 23 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005, כמשמעותם בסעיף 87(א)(2) לפקודת מס הכנסה, העברתם לאחר, שעבודם או עיקולם לפי סעיף 25 לחוק האמור ;
- (10) מתן ערבות או מתן הלוואה בסכום העולה על גובה ההכנסה החודשית הממוצעת של מקבל ההחלטות ;
- (11) התחייבות לביצוע פעולה מהפעולות המנויות בפסקאות (1) עד (10).
- (ד) על אף האמור בסעיף קטן (א), תומך החלטות לא יחתום על המחאות ולא ישתמש בכרטיס אשראי של אדם למימוש החלטותיו, אלא אם בית המשפט הסמיך אותו במפורש לעשות כן ומקבל ההחלטות ביקש ממנו לעשות כן לעניין מסוים, כאמור בסעיף קטן (א).
- (ה) ביצע תומך ההחלטות בשמו של מקבל ההחלטות פעולה משפטית כלפי צד שלישי בהתאם להוראות סעיף זה, יראו אותו כשלוח של מקבל ההחלטות ויחולו לעניין זה הוראות חוק השליחות, בשינויים המחויבים.

חוביהם ואחריותם של תומך ההחלטות ומקבל ההחלטות

13. (א) על תומך ההחלטות לנהוג בתום לב, במסירות ובהוגנות תוך שמירה על כבודו ופרטיותו של מקבל ההחלטות, במטרה לסייע לו לקבל החלטות בהתאם לרצונו, העדפותיו ובחירותיו ולממש אותן.
- (ב) עם מינויו של תומך החלטות הוא ייפגש עם מקבל ההחלטות, יסביר לו את תפקידיו ויבוא עמו בדברים במטרה להגיע עמו להסכמות באשר לאופן מימוש התפקיד.
- (ג) תומך החלטות ייפגש עם מקבל ההחלטות בתדירות שתקבע על ידי בית המשפט או בין מקבל ההחלטות לבין תומך ההחלטות לאחר המינוי, וישוחח עמו על ההחלטות העומדות על הפרק, על החלופות האפשריות הקיימות בקשר אליהן ועל השלכותיהן.
- (ד) תומך החלטות ישתף את מקבל ההחלטות במידע הרלוונטי שיש בידיו הנוגע לענייניו, לרבות במידע שקיבל בהתאם לסעיף 67(ב)(1) לחוק.
- (ה) על אף הוראות צו המינוי, מקבל ההחלטות אינו מחויב להישמע לעצתו או להצעותיו של תומך ההחלטות.
- (ו) בבוא תומך ההחלטות לסייע למקבל ההחלטות במימוש החלטותיו, לבקשתו, יפעל כמיטב יכולתו לשם כך, ויעשה ככל הניתן על מנת לערב את מקבל ההחלטות במימוש החלטותיו.
- (ז) על אף האמור, התומך יהיה רשאי שלא לסייע במימוש החלטה, אם סבר כי הפעולה או ההחלטה יגרמו למקבל ההחלטות או לאדם אחר פגיעה של ממש; החליט התומך שלא לסייע למקבל

ההחלטות במימוש החלטה או פעולה, ישתף בכך את מקבל ההחלטות ויפנה לבית המשפט למתן הנחיות נוספות.

חיובי צד שלישי

14. (א) ניתן צו למינוי תומך החלטות וכל עוד הצו בתוקפו, מחויב כל גורם לאפשר לתומך ההחלטות לבצע את תפקידו, ככל שהדבר כרוך במסירת או קבלת מידע, מתן זכויות ושירותים, ביצוע החלטות או פעולות בעניינו של מקבל ההחלטות, הכול בהתאם להוראות החוק, נוהל זה וההוראות שבצו המינוי, ותוך ביצוע ההתאמות שמקבל ההחלטות זכאי להן לפי כל דין.

(ב) צד שלישי יאפשר לתומך ההחלטות ללוות את מקבל ההחלטות, לפי רצונו של מקבל ההחלטות ובחירתו, אך לא יתנה פעולה הנוגעת למקבל ההחלטות בנוכחותו של תומך ההחלטות או באישורו, אלא אם כן מחייב זאת צו המינוי.

(ג) צד שלישי לא יתנה פעולה הנמצאת בסמכותו של תומך ההחלטות, לרבות מסירת או קבלת מידע, מתן זכויות ושירותים, ביצוע החלטות או פעולות בעניינו של מקבל ההחלטות, במינוי אפטרופוס. (ד) על אף האמור בסעיף זה, לא יינתן טיפול רפואי לאדם אלא בהסכמה מדעת של האדם, בכפוף להוראות סעיף 13 לחוק זכויות החולה.

הגנת צד שלישי

15. (א) על פעולה שהתבצעה על ידי תומך ההחלטות בלא הרשאה של מקבל ההחלטות או בחריגה מצו המינוי כלפי צד שלישי, יחולו הוראות סעיף 6(ב) לחוק השליחות.

(ב) נפל פגם במינוי של תומך ההחלטות, תהיה פעולה של תומך החלטות על פי צו המינוי בת-תוקף, ובלבד שנעשתה כלפי צד שלישי שפעל בתום לב ובתמורה והוצג צו מינוי בתוקף.

פעולה בין מקבל ההחלטות לבין תומך ההחלטות

16. פעולה משפטית בין מקבל החלטות לבין תומך החלטות או קרוביו מחייבת אישור מראש על ידי בית המשפט, וזאת לרבות קביעת שכר או החזר הוצאות לתומך החלטות מקצועי או מתנדב.

פרק חמישי: פיקוח, בקרה ובירור תלונות

סמכויות פיקוח לצורך בירור תלונות

17. (א) מפקח של האפטרופוס הכללי רשאי, בהתאם לסמכויות הפיקוח לפי סעיף 67 לחוק, לבקש מתומך ההחלטות, ממקבל ההחלטות או מכל גורם אחר מידע או מסמכים הנוגעים לביצוע תפקידו של תומך ההחלטות, לרבות בדרך של תיאום ביקור.

(ב) השימוש בסמכויות הפיקוח יכול שיעשה במסגרת בקרה מדגמית או לצורך בירור תלונה.

בירור תלונות

18. (א) תלונה בכל הנוגע לביצוע תפקידו של תומך החלטות הפועל לפי צו מינוי תוגש לאחראי על בירור תלונות ציבור באפטרופוס הכללי.

(ב) האחראי על בירור התלונות רשאי להביא את תוצאות בירור התלונה לפני גורם מוסמך כדי שישקול לנקוט את האמצעים הנדרשים לדעתו.

פרק שישי: סיום מינוי

פקיעת צו למינוי תומך החלטות

19. (א) צו מינוי תומך החלטות יפקע בהתקיים אחד מאלה:

- (1) חדלו להתקיים בתומך ההחלטות התנאים שבסעיפים 4 עד 6 ;
- (2) מתקיים תנאי שבית המשפט קבע בצו המינוי כי בהתקיימו יפקע תוקפו של המינוי ;
- (3) פטירת מקבל ההחלטות או תומך ההחלטות ;
- (4) תומך ההחלטות היה בן זוגו של מקבל ההחלטות וקשר הנישואין פקע לאחר מינויו, אלא אם כן נקבע מפורשות אחרת בידי בני הזוג ;
- (5) תומך ההחלטות היה ידוע בציבור של מקבל ההחלטות, בני הזוג חדלו לנהל משק בית משותף מתוך כוונה לפרק את חיי המשפחה באופן קבוע, אלא אם כן נקבע מפורשות אחרת בידי בני הזוג.

(ב) תומך ההחלטות ימסור למקבל ההחלטות ולבית המשפט הודעה על התקיימות נסיבות כאמור בסעיף זה ועל פקיעת הצו, אלא אם נבצר ממנו לעשות כן.

תחילה ותחולה

20. תחילתו של נוהל זה ביום 26 ביולי 2018, והוא יחול על פעולות תומך החלטות ועל מינוי תומך החלטות מיום התחילה ואילך.